

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry lausunto hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidosta tuesta annetun lain muuttamisesta.**Tiivistelmä lausunnon sisällöstä**

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry kannattaa hallituksen esitystä varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamiseksi. Subjektiviisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen on sekä lasten että koko perheen etu. Euroopan neuvostokin toteaa suosituksessaan (2019/C 189/02)¹, että perusta elinikäiselle oppimiselle luodaan jo varhain ja että varhaiskasvatukseen osallistuminen auttaa ehkäisemään varhaista osaamisvajetta.

Subjektiviisen varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen on aiheuttanut epätasa-arvoa, kun toisissa kunnissa rajausta ei ole tehty. Lisäksi lasten eripituiset hoitopäivät vaikeuttavat laadukkaan varhaiskasvatuksen antamista jokaiselle lapselle. Täysipäiväisen varhaiskasvatuksen tarvehankinta on myös lisännyt hallintotyön määrää. Lakimuutos on askel kohti tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa sekä parempaa tulevaisuutta kaikille lapsille.

Esityksen perusteluissakin tulee monta kertaa esille laadukas varhaiskasvatus ja sen vaikuttavuus. Jyty haluaa kuitenkin huomauttaa, että subjektiviisen osallistumisoikeuden palauttamisen lisäksi laatu- ja vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi olisi tehtävä varhaiskasvatuslakiin myös muita uudistuksia. Päiväkodeissa tarvitaan hoidon, kasvatuksen ja opetuksen saumatonta yhteistyötä sekä riittäviä resursseja kaikkien näiden osien laadukkaaseen hoitamiseen. Lasten turvallisuus sekä tuloksellinen ja laadukas palvelu edellyttävät riittävää kasvattajahenkilöstöä - kaikkina toimintapäivinä, koko päivän ajan ja kaikissa lapsiryhmissä.

¹ . Neuvoston suositus, annettu 22 päivänä toukokuuta 2019, laadukkaista varhaiskasvatusjärjestelmistä ST/9014/2019/INIT, Euroopan unionin virallinen lehti C 189/4, s.4

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C.2019.189.01.0004.01.FIN&toc=OJ:C:2019:189:FULL>

Yksityiskohtaisemmat perustelut

Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan yhtenä peruspilarina on osallistava ja laadukas varhaiskasvatus, joka luo yhtenäistä pohjaa jokaiselle suomalaiselle. Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen on koskettanut nimenomaan haavoittuvassa asemassa olevia lapsia, vaikka heitä pitäisi erityisesti tukea.

Tämä esitys parantaa epätyypillisissä työsuhteissa olevien vanhempien ja heidän lastensa asemaa ja vastaa siten työelämän murroksen haasteisiin. Hoitovastuu jakautuu Suomessa edelleen epätasaisesti vanhempien välillä, joten subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus parantaisi myös pienten lasten äitien mahdollisuutta ottaa vastaan esimerkiksi lyhytkestoisia töitä. Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen vaatii monenlaisia joustoja ja myös yhteiskunnan tulee tukea tätä.

Kuten lakiesityksen perusteluissakin on todettu, varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen ei ole tuonut kuntiin tavoiteltuja säästöjä, mutta sen sijaan se on lisännyt byrokratiaa ja työn määrää esimerkiksi päiväkotien hallinnossa sekä Kelassa. Lisäksi mahdollisesti tulevaisuudessa syntyviä kustannuksia siitä, että lapsi ei ole päässyt laadukkaan varhaiskasvatukseen piiriin riittävän nuorena, on vaikea arvioida etukäteen.

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry haluaa nostaa esille seuraavat kohdat, jotka tulisi uudistaa mahdollisimman nopeasti. Kokemukset nykyisestä varhaiskasvatuslaista ovat osoittaneet, että lakia olisi syytä korjata myös muilta kohdilta, jotta tavoitteet laadukkaasta varhaiskasvatuksesta pääsisivät toteutumaan.

Henkilöstömitoitusta koskevan poikkeamispykälän (§ 36) poistaminen.

Varhaiskasvatuslain suuri ongelma on vaikeasti tulkittava poikkeamispykälä. Pykälän liian väljä tulkinta johtaa jatkuvaan henkilöstövajeeseen päiväkotiryhmissä. Mitoitusta tulisi tarkastella ryhmäkohtaisesti koko päiväkotipäivän ajan. Lisäksi pykälässä tulisi huomioida varhaiskasvatuksen opettajien lapsiryhmän ulkopuolinen aika ja sen vaikutukset suhdeluvun toteutumiseen. Ryhmien toiminta ja turvallisuus eivät saa vaarantua eikä lastenhoitajien kuormitus kasvaa liian suureksi.

Varhaiskasvatushenkilöstö työskentelee kovan paineen alla samalla kun työvoimapula alalla näyttää vain kasvavan. Jytyn vuonna 2018 tekemässä jäsenkyselyssä kävi ilmi, että sijaisia otetaan vain harvoin. Kyselyyn osallistuneista 379 henkilöä työskenteli varhaiskasvatuksen parissa ja heistä vain 11 % vastasi, että sijainen otetaan kaikkiin poissaoloihin. Jäseniltä kysyttiin myös työn henkisestä kuormittavuudesta viimeisen vuoden aikana. Suurimmat kuormitukseen johtavat syyt varhaiskasvatuksen parissa työskenteleville olivat liian suuri työmäärä ja liian vähäiset henkilöstöresurssit.

Jyty on huolissaan henkilöstön koulutusvaatimusten muuttamisen vaikutuksista henkilöstön saatavuuteen jatkossa. Entiseen verrattuna vuoden 2018 varhaiskasvatuslaki luo koulutuksellisia kapeikkoja sekä varhaiskasvatuksen sosionomeille että lähihoitajille. Sosionomikoulutus antaa vahvan sosiaalipedagogisen ja

varhaiskasvatuksellisen osaamisen. Vuoden 2023 jälkeen valmistuvan varhaiskasvatukseen suuntautuneen sosionomin etenemismahdollisuudet työuralla sekä myös jatkokoulutusmahdollisuudet ovat kapeammat kuin aikaisemmin valmistuneiden. Myös varhaiskasvatuksen lastenhoitajan pätevyysvaatimukset ovat kaventumassa, sillä jatkossa vaaditaan lapsiin ja nuoriin suuntautunut sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Kuitenkin päiväkodeissa tarvitaan myös terveydenhuoltoon liittyvää osaamista. Perhepäivähoito on varhaiskasvatustilain mukaan osa varhaiskasvatusta mutta perhepäivähoitaja ei ole kuitenkaan pätevä työskentelemään varhaiskasvatuksen lastenhoitajana.

Kaikille yli 3-vuotiaille lapsille suhdeluvuksi yksi kasvattaja/ 7 lasta.

Erilaiset suhdeluvut osapäiväisille ja kokopäiväisille lapsille eriarvoistavat lapsia. Nykyisessä tilanteessa lyhyemmän ajan varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset saavat vähemmän aikaa henkilökunnan kanssa kuin kokoaikaiset lapset.

Alle 3-vuotiaille laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut edellyttävät ikäryhmän tarpeen mukaisen lastenhoitajaresurssin käyttämistä. Näissä ryhmissä kaksi kasvattajaa kolmesta tulisi olla varhaiskasvatuksen lastenhoitajia. Tämä henkilöstörakenne on kustannustehokas ja tarkoituksenmukainen eikä aiheuta työnantajille kohtuutonta vaikeutta rekrytoida pysyvää ja sitoutunutta henkilökuntaa.

Henkilökunnalle ilmoitusvelvollisuus epäkohdista.

Lapsen etu, varhaiskasvatuspalvelujen laadun varmistaminen sekä lain tavoitteiden toteutuminen edellyttävät sitä, että mahdolliset epäkohdat ilmoitetaan avoimesti ja korjataan viipymättä. Kuten sosiaalihuollossa, jossa tämä ilmoitusvelvollisuus jo on, myös lapset ovat erityinen kohderyhmä, joka ei osaa itse tuoda epäkohtia ilmi. Lakiin tarvitaan uusi pykäläkohta henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta. Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen seurauksena.

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry

Marja Lounasmaa
Edunvalvontajohtaja

Hanna Koskenheimo
Työmarkkina-asiamies

Lisätietoja: Hanna Koskenheimo 040 7532025, hanna.koskenheimo@jytyliitto.fi